

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Дипломна робота

магістра

з теми: **ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ В
УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ
С. РУДАНСЬКОГО)**

Виконала:

студентка 2 року навчання освітнього
ступеня «магістр» групи FUkrb1-M18z
спеціальності 035 Філологія (Українська
мова і література)

Заріцька Аліна Віталіївна

Керівник:

Коваленко Б.О., кандидат філологічних
наук, доцент кафедри української мови

Рецензент:

Почапська О.І., кандидат наук із
соціальних комунікацій, ст. викладач
кафедри журналістики

Кам'янець-Подільський – 2019 рік

ВСТУП

Докорінні суспільно-політичні зміни, що спостерігаються в сучасному суспільстві впродовж останніх десятиліть, не могли не знайти відображення в процесах, які відбуваються в українській мові. Інтенсивність процесів у галузі лексичної семантики, словотвору і стилістики дає цікавий і цінний матеріал для лінгвістичних досліджень і привертає увагу не тільки мовознавців, але й письменників, журналістів, пересічних носіїв мови з різним рівнем мовної та комунікативної компетенції.

Відомо, що революційні перетворення у мові відбуваються саме у період глобальних трансформацій у житті суспільства. Зміни, які виникають на рівні функціонування мови протягом тривалого часу, можуть накладати свій відбиток на мовну систему в цілому, не спричиняючи руйнування її основ. Це зумовлює необхідність виявлення і систематизації мовних перетворень, викликаних новою мовленнєвою практикою, і ретельного дослідження специфіки мовних процесів, що зумовлюють їх.

До числа процесів, які активно діють у сучасній українській мові, належить процес запозичення іншомовної лексики, специфіка якого, безумовно, не вичерпується тільки його інтенсивністю. Слова, що з'явилися в українській мові як результат запозичення, підлягають семантичним, словотвірним і стилістичним змінам, будучи, поряд із власне українською лексикою, об'єктом дії усіх процесів, що відбуваються в мові. Це не є чимось новим, незвичайним, властивим саме цьому етапу розвитку мови. «Процес запозичення вічний і в цілому плідний, долі ж окремих слів неоднакові» [89: 105]. Але саме в означений період відзначаються інтенсивність і глибина змін, що спостерігаються у галузі семантики, словотвору, стилістики, до яких активно залучається лексика іншомовного походження.

Активізація процесу запозичення відбувається на тлі інших, не менш активних процесів у галузі лексики, які знаходять своє втілення у функціональних стилях. Нові форми суспільних відносин знайшли своє

мовне втілення у словотвірних неологізмах, в освоєнні великої кількості запозичених слів, у стилістичному трансформуванні, процесах деархаїзації, різноманітних семантичних змінах різних груп лексики української мови.

Індикатором змін, що відбуваються у суспільстві, є засоби масової інформації, мова періодики.

У кінці ХХ – на початку ХХІ ст. більшу частину запозичень, які вільно використовуються в газетах й інших засобах масової інформації, становлять англіцизми, і це є характерним не тільки для української мови.

Досить побіжного погляду на сторінку будь-якої газети чи журналу, які видаються в Україні, щоб побачити такі слова, як *менеджмент, маркетинг, брокер, дилер, спонсор, спікер, спічрайтер, трейдер, кілер, драйв, рейв, шоумен, промоутер* та ін. Звичайно, було б помилково стверджувати, що всі ці слова потрапили в українську мову саме через тексти масової комунікації. Однак не слід і применшувати роль медіа-текстів у формуванні та реалізації мовних процесів, тому що в умовах інформаційного суспільства мовнокультурний вплив найактивніше здійснюється саме через канали масової комунікації. Слово в мас-медіа має надзвичайну силу, з'являючись у телевізійній мові, на сторінках преси або електронних ЗМІ, воно миттєво підхоплюється масовою аудиторією, все глибше проникає у рідну мову, яким би чужим спочатку воно не здавалося. Разом з тим у значній кількості медіа-текстів використовується іншомовна лексика, нічим не мотивована, яка сприймається як чужорідний елемент, що порушує словесну тканину тексту.

Представники національних лінгвістичних шкіл, у тому числі й української, підкреслюють, що нічим не виправдане запозичення і популяризація іншомовної лексики завдає великої шкоди рідній мові та культурі.

Погоджуючись із дослідником української лексики кінця ХХ ст. О.Стишовим у тому, що «реалізація словника новітньої літературної мови найчастіше пов'язана з інформаційними можливостями ЗМІ» [185: 39], визнаємо, що мова преси є «надійним і перспективним джерелом для

визначення лексичних інновацій і планування перспективи розвитку загальнолітературної норми» [185: 39]. Підтвердженням цього є наш ілюстративний матеріал, який базується на текстах мас-медіа.

У мовознавстві проблема збагачування мови численними іншомовними словами розглядається у багатьох дослідженнях, присвячених змінам у її лексичному складі. Серед них слід виділити роботи О.Потебні, І.Огієнка, Ю.Жлуктенка, С.Семчинського, Л.Лисиченко, О.Муромцевої, Б.Ажнюка, В.Скачкової, О.Ахманової, Ю.Сорокіна, Л.Крисіна, У.Вайнрайха, Е.Хаугена. Значущість процесу запозичування іншомовної лексики в українську мову привернула велику увагу до нього з боку багатьох дослідників в останнє десятиріччя ХХ століття. Зокрема, освоєння іншомовних запозичень у наукових терміносистемах досліджують О.Лисенко [102], Г.Сергеева [164, 165]; питання словотвірного освоєння запозичень є об'єктом уваги С.Рижикової [152, 153], Л.Чурсіної [212]; Д.Мазурик [106, 107], О.Стишов [185] і О.Тодор [197a] розглядають запозичення слів як ефективний сучасний спосіб збагачування лексичного складу мови; лексико-семантичну рецепцію іншомовних слів в українській мові аналізує В. Симонок [168, 169, 170].

Незважаючи на те, що проблема лексичного запозичення продовжує розроблятися в українській і зарубіжній лінгвістиці, вона не втрачає своєї актуальності й гостроти. Далеко не всі аспекти дослідження цієї проблеми можна вважати достатньо висвітленими. На сучасному етапі розвитку українського мовознавства, зважаючи на процеси, які відбуваються в мові, принципового значення набуває питання про вироблення принципів і засад мовної політики, зокрема тих положень, що стосуються іншомовних запозичень. Інтенсифікація процесу запозичення й активна участь іншомовних слів у всіх основних мовних процесах, що спостерігаються у сучасній українській мові, потребують не лише загального теоретичного осмислення, але й розробки конкретнішого механізму визначення етапів і ступенів адаптації запозичених лексем мовою-рецептором. Усебічний аналіз іншомовного слова, з'ясування доцільності і перспективності чи взагалі

недоцільності його функціонування у мові та мовленні неможливе без звернення до мовленнєвої компетенції носіїв мови. Такий напрямок наукового дослідження проблеми освоєння іншомовних лексичних запозичень є актуальним і важливим.

Мета дослідження – виявити й проаналізувати запозичення у співомовках Степана Руданського.

Об’єктом нашого дослідження є тексти співомовок С. Руданського.

Предмет дослідження – запозичена лексика, вилучена із творів письменника.

Основними **методами** нашого дослідження є: аналітично-описовий, порівняльно-зіставний, статистичний, а також метод компонентного аналізу.

Джерельна база: співомовки Степана Руданського.

Дослідження має **теоретичну значущість** у світлі таких загальних лінгвістичних проблем, як розвиток мови і реалізація мови у мовленні. Результати роботи можуть бути корисними для подальшого вивчення процесів адаптації запозичень в українській мові, вироблення критеріїв доцільності входження іншомовних лексем в українську мову та нормування її спеціальної лексики.

Практичне значення роботи полягає в можливості впровадження її результатів у практиці вищої школи.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи обговорювалися на засіданнях кафедри української мови Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. З теми дипломної роботи магістра підготовлено науковий виступ “Функціонування слів іншомовного походження у творах С. Руданського” на наукову конференцію студентів та магістрантів за підсумками НДР у 2017-2018 навчальному році. Основні положення роботи апробовано на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих учених «Дискурс у колі антропоцентричних наук: загальнолінгвістичні та прикладні аспекти» (28 березня 2019 р., м. Миколаїв).

Обсяг і структура роботи. Робота складається із вступу, двох основних розділів, висновків та списку використаних джерел, що налічує 75 позицій. Загальний обсяг роботи – 93 сторінки.

ВИСНОВКИ

Отже, творчий доробок Степана Руданського став помітною сторінкою в розвитку української літератури й мови. Його поезія позначена ліризмом і драматизмом, наповнена гумором, оптимізмом, життєрадісністю і, разом із тим гірким смутком. Перу письменника належить низка високомайстерних творів. Саме він як письменник-новатор розширив українську поезію новим жанром співомовок.

Довкілля – це яскравий потік вражень, що впорядковується мовою (Б. Уорф, Е. Сепір). Кожна мова має систему власних мовних форм, тому й дійсність люди уявляють відповідно до мовних форм власної мови, адже саме мова – це система фіксації й організації людського досвіду.

Мови різних народів – це, як відомо, різні картини світу. Однак кожна мова збагачується запозиченими одиницями, що відбивають нові аспекти пізнання довкілля. Запозичення створюють більш повну картину довкілля у свідомості людей. Фантазія й відчуття викликають індивідуальні образи, у яких відображається індивідуальний характер народу. Один і той самий зміст може бути репрезентований у безмежній кількості форм.

Запозичення зовсім не свідчать про вищий чи нижчий рівень розвитку того чи того народу та його мови. Запозичення можуть позначати ті ж самі явища, що вже омовлені в мові-донорі, але з додатковими смисловими відтінками, або ж можуть і зовсім диференціюватися стосовно питомого українського слова. Та чи та запозичена одиниця відшукує лакуну, яку вона може посісти в мові-донорі. Запозичення можуть входити в ядро мовної системи або залишаються на її периферії.

Однак слушною є й думка, що “мова панівної нації... визнається панівною, зразковою, якісно вищою, на інших в суспільній оцінці тяжіє печать чогось нижчого...” [Булаховський Л. А. Соціальна диференціація за різними мовами. / Л. А. Булаховський // Булаховский Л. А. Избр. труды: в

пяти томах. – Т. I : Общее языкознание. – Наук, думка, Киев, 1975. – С. 281].

У цьому разі вплив запозичень однозначно негативний.

Під час більш широких контактів, на рівні повсякденного спілкування, запозичення відбуваються не тільки через потреби в номінативних одиницях, а й із прагматичних причин – з необхідності поповнювати емоційно-оцінні засоби або оновлювати систему стилістичних елементів. Емоційно-експресивні одиниці – це явище мовлення, а не мови.

Мова відображає діяльність, мислення й матеріальні умови, у яких ця діяльність відбувається. Матеріальні й соціальні умови існування носіїв мови свідчать про характер й обсяг запозичень. Зовнішні закони відбивають зв'язки мови з різними сторонами людського існування й історії суспільства.

Історія мови пов'язана безпосередньо з історією її носіїв, а історичний розвиток мови безпосередньо залежить від територіальних і географічних умов її функціонування.

Склалася ситуація, що Правобережна Україна підпала під владу Польщі й існувала в рамках Польської держави, а Лівобережна – входила до сфери впливу Московського царства, відповідним чином відбувалися й запозичення слів на цих територіях.

На Правобережжі простежуємо більший вплив польської мови, відбувається певна полонізація української мови, значне збільшення польськомовних елементів в українській мові цього регіону.

На Лівобережжі внаслідок економічних, політичних та культурних зв'язків із Московським царством активізувався вплив російської мови й спочатку з'являється велика кількість російськомовних запозичень, що виявляється особливо інтенсивно після укладення договору України з Росією 1654 р.

Коли Україна була прийнята під протекторат Росії, на її східних територіях, на Лівобережній Україні почалася інтенсивна русифікація. Росія

намагалася позбавити український народ його самобутності. Відомий маніфест царя Олексія Михайловича наказував українцям повністю відмежуватися від поляків. Із запровадженням російської мови в офіційних документах й установах простежується надзвичайно великий приплив російських елементів в українську мову, що поступово з плином часу лише посилювався. Це й зафіксував С. Руданський.

Цілком зрозуміло, що наявність запозичень у дискурсі С. Руданського мотивована чинником зв'язку історії мови з історією народу, що є наслідком закону розвитку кожної мови. У співомовках С. Руданського простежуємо оказіональне вживання запозичень з метою надання мовленню відчуття реальності, вираження іронії, комізму, жарту, для розширення виражальних можливостей його художнього дискурсу. Запозичення, як бачимо, вносять у поетичний дискурс С. Руданського певну динаміку й сприяють розвитку творчого потенціалу письменника, його лінгвокреативності. Художній дискурс С. Руданського завдяки запозиченням відтворив мовленнєву й комунікативну реальність українського мовного простору, показав, як цей факт фіксується на рівні ментальності народу, як він стимулює його лінгвокреативність і як її затримує.

Різні “мовні кола”, несхожі національні світогляди, розмаїті етнокультурні коди не виключають можливостей міжнаціонального культурного порозуміння й культурного збагачення. Саме в міжнаціональному просторі простежуємо й моделі загальнолюдських духовних універсалій.

Запозичення в співомовках С. Руданського піддаються конотативному опрацюванню, простежуємо певне конотативне розгортання потенційних можливостей чужого слова, чужого мовного образу. Духовно-креативна властивість української мови “дозволяє” письменникам такі експерименти завдяки своїй гнучкості.

Отже, у поетичному дискурсі С. Руданського простежуємо накопичення запозичених елементів різного типу, виявляємо їхній егоцентризм. Запозичення репрезентують усі мовні рівні та виконують низку стилістичних і – ширше – прагматичних функцій, увиразнюючи текст, моделюючи підвищену його емотивність, аксіологічність, відповідність реальній дискурсивній практиці українців.

Письменник репрезентує високу лінгвокреативність уживання запозичень, експериментує із чужомовними елементами, породжуючи гумор, але інколи припускається й деяких неточностей. Запозичення вимагають від читача особливої уваги, напруження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аббасова Б.М. Социолингвистические и лингвистические основы явления заимствования в разносистемных языках. – Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Баку, 1992.– 21с.
2. Ажнюк Б. М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації // Мовознавство. – 2001. – № 3. – с. 48 – 54
3. Ажнюк Б. М. Слов'янські й неслов'янські запозичення в мові української діаспори // Мовознавство. – 1998. – № 2–2. – с. 145 – 160
4. Акуленко В.В. Две заметки об интернациональной лексике и терминологии // Уч. зап. Харьковск. гос. ун–та. – 1962.–Т.116: Тр. филол. фак–та.– Т.10.– С.205–213.
5. Акуленко В.В. Інтернаціональна лексика в східнослов'янських мовах // О.О.Потебня і деякі питання сучасної славістики: Тези доповідей. – Х., 1960.– С.73–77.
6. Акуленко В.В. Інтернаціональні елементи у словниковому складі мови // Мовознавство. – 1973. – №5. – С.20–29.
7. Акуленко В.В. Німецький вплив на розвиток української мови: Проблеми методології // Мовознавство.– 1997.– №1.– С.12–19.
8. Акуленко В.В. Об интернациональных словах в современном русском языке // Уч.зап. Харьковск. гос. ун–та.– 1958.– Т.99: Тр. филол. фак–та.– Т.6.– С.91–112.
9. Акуленко В.В. Про історичні джерела лексичних інтернаціоналізмів // Питання історичного розвитку української мови: Тези доповідей.– Х., 1959.– С.108–111.
10. Акуленко В.В. Співвідношення національного та інтернаціонального у мові // Мовознавство.– 1996.– №1.– С.3–12.
11. Алпатов В.М. Англоязычные заимствования в языке и американизация японской массовой культуры // Япония: культура и общество в эпоху НТР. – М., 1985. – С.213–219.

- 12.Аминеев Г.А. Вероятностная организация центральных механизмов речи. – Казань, 1972. – 241 с.
- 13.Арапова Н.С. Варваризмы как этап в освоении иноязычного слова // Вестник МГУ. Серия 9. Филология, 1989. – №4. – С.9–16.
- 14.Аристова В.М. Англо–русские языковые контакты. – Л., 1978. – 150с.
- 15.Арнольд И.В. Современные лингвистические теории взаимодействия системы и среды // Вопросы языкознания. – 1991. – № 3. – С. 118–124
- 16.Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М., 1966. – 606с.
17. Баранник Д. Х.Актуальні проблеми дослідження мови масової інформації // Мовознавство. –1983. – № 8. – с. 13 –17
- 18.Беликова И.Ф. Морфологические преобразования в языке как результат заимствования. – Автореф. дис... канд. филол. наук. – М., 1988. – 19 с.
- 19.Белл Р. Социолингвистика: Пер. с англ./ Под. ред. доктора филологических наук проф. Швейцера. – М.: Международные отношения, 1980, – 320с.
- 20.Беляева С.А. Синоним – дублет – вариант // Омосемия и омография в естественных и машинных языках. – Владивосток, 1986. – С.122–128.
- 21.Бертагаев Т.А. Билингвизм и его разновидности в системе употребления // Проблемы двуязычия и многоязычия. – М., 1972. – С.83–87.
- 22.Биржакова Е.Э., Войнова Л.А., Кутина Л.Л. Очерки по исторической лексикологии русского языка XVIII века. Языковые контакты и заимствования. – Л.: Наука, 1972. – 430с.
- 23.Біланюк Л. Підсвідоме ставлення до мов – дзеркало мовної політики // Урок української. – 2001. – Ч. 7. – С. 7–12.
- 24.Брагина А.А. Чужое – все–таки чужое: о стилистической роли заимствований // Русская речь, 1981. – №4. – С.60–67.
- 25.Бодуэн де Куртэне И.А. О смешанном характере всех языков // Избранные труды по общему языкознанию. – М., 1963. – Т.2. – С.363–366.
- 26.Булаховский Л.А. Русский литературный язык первой половины XIX века. – М., 1954. – 467с.

- 27.Бурда Т. Мотивація мовної поведінки білінгвів (Психолінгвістичне дослідження) // Урок української. – 1999. – Ч. 9–10. – С. 6–12.
28. Бутенко Н.П. Словник асоціативних норм української мови. – Львів: Вища школа. Вид-во при Львів. ун-ті, 1979. – 120 с.
- 29.Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие // Новое в лингвистике.– М.: Прогресс, 1972. –Вып.6: Языковые контакты. – С.25–60.
30. Вакуленко М. Про вживання та переклад чужомовних термінів // Тези доповідей 3-ї Міжнародної наук. конф. – «Проблеми української науково-технічної термінології». – Львів, 1994. – С.101–102.
31. Вакуленко М. Про переклад та запозичення чужомовних слів // Вісн. НАН України. – 1995. – №11–12. – С.78–81.
- 32.Верецагин Е.М. Психолінгвістическая проблематика теории языковых контактов // Вопросы языкознания, 1967. – № 6. – С. 122–123.
33. Височина А.А., Семенова Н.А. Німецькі слова в українській мові // Дослідження з граматики і граматичної стилістики української мови. – Дніпропетровськ, 1984.– С. 79–85.
34. Гавранек Б. К проблематике смешения языков // Новое в лингвистике.– М.: Прогресс, 1972. – Вып. 6: Языковые контакты. – С. 94–111.
35. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – Київ: Вища школа, 1985. – 360 с.
36. Гіденс Ентоні. Соціологія. – К., 1999. – 667 с.
37. Говердовский В.И. Коннотемная структура слова. – Харьков, 1989. – 94с.
38. Говердовский В.И. Опыт функционально–типологического описания коннотации. – Автореф. дис. канд. филолог. наук – М., 1997. – 20 с.
39. Говорова Г. Дієслова іншомовного походження із суфіксом -ир-/-ір- у сучасній українській мові // Рідне слово.– К.:Наук.думка, 1971. – Вип. 5.– С. 49–52.

40. Голдованський Я.А. Лексичні англiцизми в сучасній українській мові // Лексика української мови в її зв'язках з сусідніми слов'янськими і неслов'янськими мовами. – Ужгород: Вид-во Ужгородськ. держ. ун-ту. – 1982. – С. 122–123.
41. Горбачевич К.С. Русский язык. Прошлое, настоящее, будущее. – М., 1984. – 190 с.
42. Горная П.Г. Изучение заимствованных слов в отечественном языкознании XX века // Учен. зап. Винницкого госуд. пед. института, 1962. – Т. 20. – С.70–79.
43. Горошко Е.И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. – Харьков; М.: Изд. группа «РА – Каравелла», 2001. – 320 с.
- 43а. Грінченко Б. Галицькі вірші// Правда, серпень 1891. – С. 103-111.
- 43б. Грот Я. Филологические розыскания. – Т. 3. – СПб., 1898.
44. Гумецкая Л.Л. Фонетико–морфологические субституции в древнейших украинских заимствованиях из польского языка // Всесоюзная конф. по славянской филологии: Программа и тезисы докладов.– Л.,1962. – С. 69–70.
45. Гумецька Л.Л. Способи адаптації запозиченої лексики в староукраїнській мові // Мовознавство.– 1977.– №2. – С.19–22.
46. Демьянов В.Г. Фонетико–морфологическая адаптация иноязычной лексики в русском языке XVII века. – М.: Наука, 1990. – 159с.
47. Державність української мови і мовний досвід світу (Матеріали Міжнародної конференції). – К., 2000. – 278 с.
48. Драгоманов М.П. Літературно–публіцистичні праці у 2–х т. – К.: Наук. думка, 1970.
49. Дубичинский В.В. Лексические параллели. – Харьков., 1993. – 154с.
50. Дубичинский В.В. Теоретическое и лексикографическое описание лексических параллелей. – Автореф. дис... докт. филолог. наук. – Краснодар, 1995. – 32с.

51. Етимологічний словник української мови: у 7-ми т. – К.: Наук.думка. – 1982–1989. – Т.1–3.
52. Ефремов Л.П. Сущность лексического заимствования и основные признаки освоения заимствованных слов. – Автореф. дис... канд. филолог. наук. – Алма-Ата, 1959. – 21с.
53. Ефремов П.П. Освоение заимствованных слов русским языком // Уч.зап. Казахск. ун-та. – Алма-Ата, 1957. – Т.25: Яз. и лит. – С.78–92.
54. Жирмунский В.М. История немецкого языка. – М.: Высшая школа, 1965. – 408с.
55. Жлуктенко Ю.О. Мовні контакти. Проблеми інтерлінгвістики. – К.: Вид-во Київськ. ун-ту, 1966. – 135с.
56. Жлуктенко Ю.О. Українсько-англійські міжмовні відносини: Українська мова у США, Канаді. – Київ, 1964. – 167с.
57. Жовтобрюх М.А. Мова української періодичної преси. Кінець ХІХ початок ХХ ст. – К., 1970.
58. Журавлев В. Внешние и внутренние факторы языковой эволюции. – М.: Наука, 1982. – 328с.
59. Завгородній А.Г., Вознюк Г.М., Смовженко Г.С. Фінансовий словник. – 3-тє вид. – К., 2000. – 587с.
60. Залевская А. А. Вопросы организации лексикона человека в лингвистических и психолінгвистических исследованиях. – Калинин, 1978. – 252 с.
61. Залізняк Г.М., Масенко Л.Т. Мовна ситуація Києва: день сьогоднішній та прийдешний. – К.: Вид. дім. «КМ Академія», 2001. – 98с.
62. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської мови в 80-ті – 90-ті роки ХХ ст.: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук / Київ держ. ун-т. – К., 1999. – 32 с.
63. Звегинцев В.А. Очерки по общему языкознанию. М.: –Издательство Моск. ун-та, 1962. – 384с.
64. Звегинцев В.А. Семасиология. – М., 1957. – 322с.
65. Зоря. Письмо літ.– наук. для руськ. родин. – Львів, 1880–1894.

66. Иваницкая А.А. Заимствование иноязычной лексики и ее освоение: Автореф. дис...канд. филол. наук: 10.02.05/ Киев, гос. ун-т им. Т.Г. Шевченко. – К., 1980. – 21с.
67. Иваницкая О.Г. Англизмы в украинском языке: Автореф. дис...канд. филол. наук: 10.02.02./ Киев, гос. ун-т им. Т.Г. Шевченко. – К., 1980. – 20с.
- 68.Ижакевич Г.И. Украинско–русские языковые связи советского периода: Дис. докт. филолог. наук. – Киев, 1968. – 301с.
69. Интернациональные элементы в лексике и терминологии/ Редкол. В.В.Акуленко и др. –Х.: Изд-во при Харьковск. гос. ун-те, 1980. – 208с.
70. Історія української мови: Лексика і фразеологія. – К., 1983.
71. Історія української мови: Морфологія. – К., 1978.
72. Історія української мови: Фонетика. – К., 1979.
- 73.Історія української мови: Синтаксис. – К. – 1983
74. Історія української мови: Хрестоматія/ Упоряд. С. Єрмоленко, А. Мойсієнко. – К.: Либідь, 1996.
75. Караулов Ю.Н. Русский ассоциативный словарь как новый лингвистический источник и инструмент анализа языковой способности // Русский ассоциативный словарь. Кн. 1. (Ю.Н. Караулов, Ю.А. Сорокин, Е.Ф. Тарасов, Н.Ф. Уфимцева, Г.А. Черкасова). М.: Помовский и партнеры, 1994. – С.191–218.
76. Карлинский А.Е. Основы теории взаимодействия языков/ АН Казах. ССР, Ин-т языкознания. – Алма-Ата: Гылым, 1990. – 180с.
77. Карлинский А.Е. Проблемы теории языковых контактов. Языковые контакты и интерференция. – Алма-Ата, 1984. – Казахский гос. университет. – С.3–13.
78. Касаткин Л.П., Крысин Л.П., Львов М.Р., Терехова Т.Г. Русский язык. – Ч.1. – М., 1989. – 202с.
79. Кассина Т.А. К вопросу о семантической адаптации заимствованных имен существительных в русском языке // Семантика и стилистика

- грамматических категорий русского языка. – Днепропетровск, ДГУ, 1985. – С.17–20.
- 80.Кемени Дж., Снелл Дж., Томсон Дж. Введение в конечную математику. – М., 1963. – 335 с.
81. Ким Юань Фу П.Л. Опыт синхронического изучения иноязычных лексических единиц. – Автореф. дис... канд. филолог. наук. – Алма-Ата, 1971. – 19 с.
82. Кимягарова Р.С. Типы и виды адаптаций заимствованной лексики в русском языке нового времени(XVIII–XX) // Вестник Московского университета. – Серия : – Филология, 1989. – № 6. – С.69–78.
- 83.Клименко А.П. Проблема достоверности психолингвистического моделирования семантики // Проблемы модели в философии и естествознании. – Фрунзе, 1969. – С. 29–34.
- 84.Клименко А.П. Психолингвистические методики исследования значений // Методы изучения лексики / Под ред. А.Е. Супруна. Минск, 1975. – С. 48–56.
85. Кобилянський Б.В. До вивчення германізмів і полонізмів в українській мові// Мовознавство. – 1976. – № 6. – С. 31 – 35
86. Козлова О.Е. Приемы введения и способы толкования иностранной лексики в научно–публицистическом стиле современного русского языка. Автореф. дис... филол. наук. – Днепропетровск, 1981, – 25с.
87. Коломієць В.Т. Розвиток лексики слов'янських мов у післявоєнний період. – К.: Наукова думка. – 1973. – 304 с.
88. Королева М.Р. К вопросу о развитии семантики интернационализмов // Вісн. Київськ. ун–ту. – 1968. – №2. – Сер. іноземної філології. – С.3–12.
89. Костомаров В.Г. Языковой вкус эпохи. – М., 1994.– 218с.
90. Коць Т. А. Функціонування лексичних варіантів у засобах масової інформації (на матеріалі газет 90–х років) // Мовознавство. – 1998. – № 6. – с. 62 – 66

91. Крысин Л.П. Иноязычное слово в контексте современной общественной жизни // Русский язык конца XX столетия (1985 – 1995). – М., 1996. – С.147–154.
92. Крысин Л.П. Иноязычные слова в современном русском языке. – М.: Наука, 1968. – 207с.
93. Крысин Л.П. К определению терминов «заимствование» и «заимствованное слово» // Развитие лексики современного русского языка. – М., 1965. – С.104–116.
- 93а. Крысин Л. П. Этапы освоения иноязычного слова// Русский язык в школе. – 1991. – № 2. – С. 75 – 78.
94. Крысин Л.П. Лексико–семантические процессы в социолингвистическом аспекте // Диахроническая социолингвистика. – М., 1993. – С. 141–145.
95. Крысин Л.П. Эвфемизмы в современной русской речи // Русский язык конца XX столетия (1985 – 1995). – М., 1996. – С.387 – 389.
96. Крысин Л.П. Языковое заимствование как проблема диахронической социолингвистики // Диахроническая социолингвистика. – М., 1993 – С.131–151.
97. Кулинич І. І. Семантичне освоєння іншомовної лексики // Лінгвістичні дослідження. Збірник наук. пр. – Харків: ХДПУ, 1992. – Вип. 2. – с. 93–97.
98. Курс історії української літературної мови: У 2-х т./ За редак. І.К.Білодіда.– К.: АН УРСР, 1958–1961.
99. Лебедева С.В. Сопоставительный анализ значений слов (пилотажный эксперимент) // Психолингвистические проблемы семантики и понимания текста. Калинин: КГУ, 1986. – С. 92–98.
- 99а. Лекант П. А. Современный русский литературный язык. М., 1985. – 399 с.
100. Леся Українка. Твори. У 5-ти т. – К: Держвидав УРСР, 1951 – 1956.
101. Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990. – 685 с.
102. Лисенко О.А. Освоєння німецькомовних запозичень в українській науково–технічній термінології: Дис... канд. філол. наук. – Х., 1999.–179с.

103. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української мови (семантична структура слова). – Х.: Вища шк., 1977. – 113с.
104. Локтионова Н.М. Лексико–семантическая характеристика терминов лексикологии (на материале терминосистем происхождения и развития словарного состава).– Автореф. дис... канд. филол. наук. – Ростов н/Д. – РГУ, 1990. – 21 с.
105. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминологических элементов. – М.: Наука, 1982. – 149с.
106. Мазурик Д.В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літ. мови (90–ті роки ХХст.) Автореф. дис... канд. філол.наук. – Львів, 2002.– 20с.
107. Мазурик Д.В. Сучасні тенденції в оновленні лексики української літературної мови // Вісник Львівського ун–ту. Серія філологічна. – Вип. 29. – Львів, 2000. – С.177–182.
108. Майоров М.П. К вопросу о сущности лексического заимствования // Учен.зап. 1–го МГПИИЯ. – 1967, Т.37. – С.196–235.
109. Маковский М.М. К проблеме так называемой интернациональной лексики // Вопросы языкознания, 1960. – №1. – С.44–59.
110. Маковский М.М. Теория лексической аттракции. – М., 1977. – 252с.
111. Мамалига А. І. Комунікативно мовленнєва системність газетних текстів // Вісник Київського університету. Серія «Журналістика». – К., 1993. – Вип. 1. – с. 115 – 124
112. Мартем'янов П.І. З історії звукового оформлення та правопису слів іншомовного походження в українській мові // Питання історичного розвитку української мови: Тези доп. міжвуз. наук. конф.– Х.,1959.– С.25–29.
113. Мартине А. Принцип экономики в фонетических изменениях. Проблемы диахронической фонологии. – М., 1960. – 261с.
114. Мартинек В.Ю. Изменения характера предметно–понятийного соотношения англицизмов в процессе их освоения русским языком // Вопр. теории романо–герм. языков. – Днепропетровск, 1973.– Вип.IV.– С.6–7.

115. Мартинек В.Ю. К вопросу о лексико–семантической ассимиляции английских слов в современном русском литературном языке // Вопросы теории и методики преподавания иностранного языка. Вып.2.– Днепропетровск. 1970. – С.36–37.
116. Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов. – М., 1960. – С.104.
117. Масенко Л. Мова і політика. – К.: Соняшник, 1999. – 100с.
118. Мацько Л. Українська мова в кінці ХХ ст. (Зміни в лексиці) // Дивослово. – 200. – № 4. – с. 15 – 20
119. Медведєва О. Граматична адаптація термінів іншомовного походження в українській термінології // Актуальні проблеми граматики: Зб. наук. праць. / Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун–ту ім. В. Винниченка.– Кіровоград, 1997. – Вип. 2. – С.67–72.
120. Медведєва О. Запозичення термінів як чинник лексичної інтерференції // Українська термінологія і сучасність.: Зб. наук. праць./ НАН України, Інститут української мови, комітет наукової термінології. – К., 1998. – С.147–151.
121. Мейе А. Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков. Русский перевод. – М. – Л., 1938. – С.125–139.
122. Мельничук А.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства // Мовознавство. – 1997. – № 2–3.
123. Мельничук О. С. Методологічні пошуки в нових періодах до висвітлення мови // Мовознавство. – 1991. – № 3. – С. 3 – 11.
124. Мова і процеси суспільного розвитку / Русанівський В. та ін. – К.: Наук. думка, 1980. – 210 с.
125. Мороховський О.М. Деякі питання теорії запозичень // Мовознавство. – 1984. – № 1. – С.19–25.
126. Муромцев І.В. Особливості освоєння лексики іншомовного походження в сучасній українській мові (морфонологіко–дериваційний аспект) // Вест. Харьк. ун–та.– 1986.– №284.– С.72–77.

127. Муромцева О. Г. Про деякі активні процеси в словниковому складі української літературної мови кінця 80 – 90-х років ХХ ст.// Укр. мова: з минулого в майбутнє. – К., 1998. – с. 115 – 116
128. Муромцева О.Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. – Х.: Вища школа, 1985. – 152 с.
129. Мягкова Е.Ю. Значения заимствованных слов в сознании носителей русского языка // Актуальные проблемы психолінгвістики: слово и текст. Тверь: ТГУ, 1996. – С. 70–75.
130. Нечуй–Левицький І. Криве дзеркало української мови// Нові повісті й оповідання. – Т.8. – К.: Типографія І. Чоколова, 1912. – С.317–412.
131. Нечуй–Левицький І. Сьогочасна часописна мова на Україні // Україна. – 1907. – Т.1. – Кн.1., С.1–49; Кн.2. – С.183–237; Кн.3. – С.280–331.
132. Новиков Л.А. О семантическом переоформлении заимствованных слов в русском языке // Русск. язык в школе. – 1963. – №3. – С.5–10.
133. Обухова И.Н. Морфологическая адаптация английских заимствований русским литературным языком // Семантика и стилистика грамматических категорий русского языка. – Днепропетровск, ДГУ, 1989. – С.57–59.
134. Огиенко И.И. Иноязычные элементы в русском языке. История проникновения заимствованных слов в русский язык. – Киев., 1915.
135. Огієнко І. (Метрополит Іларіон). Історія української літературної мови. – К.: Либідь, 1995. – 296с.
136. Ожегов С.И. К вопросу об изменениях словарного состава русского языка в советскую эпоху // Вопросы языкознания, 1953. – №2. – С.71–84.
137. Олексієнко С.І. Процеси освоєння іншомовних слів // Питання східнослов'янської лексикографії ХІ – ХVІІст. – К., 1979. – С.107 – 111.
138. Опельбаум Є. В. Деякі проблеми контрастивного вивчення лексики далекоспоріднених мов // Нариси з контрастивної лінгвістики. – Київ, 1979. – С.53–58.
139. Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аналіз аспекти / Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Кудалько З. Б. – К.: Вид. дім «KM Academia», 2000. – 218 с.

140. Паламарчук Л.С. Лексико–семантичний розвиток мови // Мовознавство. – 1982. – №4, – С.3–8.
141. Панько Т.І. Співвідношення національного та інтернаціонального в суспільно–політичній термінології слов'янських мов // Функціонування і розвиток сучасних слов'янських мов. – Київ, 1991. – С.99–112.
142. Пауль Г. Принципы истории языка/ Пер. с нем. под ред. А.А. Холодовича. – М.: Изд. иностр. лит., 1960. – 500с.
143. Перебийніс В.С. Кількісні та якісні характеристики фонем сучасної української літературної мови. – К.: Наук. думка, 1970. – 272с.
144. Пилипович М. Деяко про сучасну стадію розвитку української літературної мови. – К.: Нове життя, 1913. – 52с.
145. Пінчук О.Ф. Індивідуальне, національне та загальнолюдське у мові та культурі // Язык и культура. – Киев, 1992. – С.36.
146. Плющ П.П. Історія української літературної мови. – К.: Вища школа, 1971. – 423с.
147. Попова Н.О. Запозичення з англійської мови в лексико–семантичну систему української мови кінця ХХ та початку ХХІ ст.: Автореф. дис... канд. філол. наук. – Харків: ХДПУ ім. Г. Сковороди, 2002. – 16с.
148. Потебня А.А. Этимологические заметки // Русский Филологический Вестник. – 1879. – Т.1. – Кн.2. – 259с.
149. Протченко И.Ф. Из наблюдений над интернациональной лексикой // РЯШ, 1962. – №3. – С.5–12.
150. Рахманова Л.И., Фурмановская Н.И. О развитии новых значений слов и употребления их в языке газеты // Вестник Моск. ун–та, 1965. – №6. – С.78– 91.
151. Реформатский А.А. Введение в языкознание: Учеб. для филол. фак. пед. ин–тов. – 4–е изд. – М.: Просвещение, 1967. – 542с.
152. Рижикова С.Ю. Дієслівний словотвір на базі англійських запозичень в українській мові // Дослідження з граматики і граматичної стилістики укр.

- мови. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського держ. ун-ту, – 1980. – С.68–73.
153. Рижикова С.Ю. Про словотвір віддієслівних іменників на базі англійських запозичень в українській мові // Дослідження з граматики і стилістики укр. мови. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського держ. ун-ту. – 1984. – С.32–36.
154. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. – М., 1976. – 543с.
155. Розенцвейг В.Ю. О языковых контактах // Вопросы языкознания. – 1963. – №1. – С.57–66.
156. Розенцвейг В.Ю. Основные вопросы теории языковых контактов. // Новое в лингвистике. – М., 1972. – Вып.6. – С.6–7.
157. Розенцвейг В.Ю. Языковые контакты. – Л., 1972. – 178 с.
158. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики.– Київ, 1988. – 240с.
159. Рыжикова С.Ю. Словообразовательная структура производных от английских заимствований в украинском языке. – Автореф. дис... канд. филол. наук. – Днепропетровск, 1979. – 19 с.
160. Свенціцька М.І. До питання пристосування іншомовних слів у сучасній німецькій мові. – Львів: Вид-во Львівськ. ун-ту, 1960. – 38с.
161. Семчинський С.В. Семантична інтерференція мов. На матеріалі слов'яно – східнороманських мовних контактів. – К.: Вища школа, Вид-во при КДУ, 1974. –256с.
162. Семчинський С.В. Шляхи збагачення лексики. – Львів: Вид-во Львівськ. ун-ту, 1963. – 62с.
163. Сендровец Е.М. О месте экстралингвистических факторов в изучении заимствований // Вестник МГУ, 1989. – №4. – С.16–22.
164. Сергеева Г.А. Англомовні запозичення в українській правничій термінології: Автореф. дис... канд. філол. наук. Харківськ. держ. ун-т. – Х., 2002.– 16с.

165. Сергеева Г.А. Освоєння англомовних запозичень у системі консонантизму сучасної української мови (на матеріалі правничої термінології) // Вісн. Харків. нац. ун-ту: Серія: Філологія. – Харків: ХНУ, 2002. – №538. – Вип. 34. – С.146–151.
166. Серебренников Б.А. О взаимодействии языков // Вопросы языкознания, 1955. – №1. – С.7–25.
167. Серебряников Б.А. Теория волн И. Шмидта. Явление языковой аттракции // Вопросы языкознания, 1957. – №4. – С.4.
168. Симонок В.П. Адаптація іншомовних елементів у системі української мови // Вестн. Междунар. слав. ун-та: Серія: Філологія. – Харків: МСУ, 2001. – Т.IV. – С. 29–31.
169. Симонок В.П. Джерела збагачення лексичного складу мови // Зап. з загальної лінгвістики: Зб. наук. праць Одеського держ. ун-ту. – Одеса: ОДУ, 2001. – Вип. 4. – С.57–63.
170. Симонок В.П. Лексико–семантична рецепція іншомовної лексики в українській мовній картині світу // Автореф. дис... докт. філол. наук. – Харків, 2002. – 36 с.
171. Симонок В.П. Мовна картина світу. Взаємодія мов. – Харків: Основа, 1998. – 320 с.
172. Симонок В.П. Мовні універсалії і процес запозичування слів // Вісн. Харків. нац. ун-ту: Серія: Філологія. – Харків: ХНУ, 2001. – Вип. 34. – С.12–18.
173. Симонок В.П. Розвиток мови й лексичні запозичення // Вісн. Луганськ. держ. пед. ун-ту: Серія: Філологія. – Луганськ: ЛДПУ, 2001.– № 4(36). – С.163–168.
174. Симонок В.П. Семантико–функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній українській мовній картині світу. – Х: Основа, 2000. – 330с.
175. Скачкова В.В. Немецкие лексические заимствования в современном украинском литературном языке: Дис... канд. филол. наук. – Х., 1989. – 207с.

176. Скороходько Э.Ф. Вопросы перевода английской научно–технической литературы. – К.: Изд–во Киевского ун–та, 1962. – 92с.
177. Словар чужих слів/ За ред. З. Кузелі. – Чернівці: Руска Радуга, 1910. – 368с.
178. Словарь ассоциативных норм русского языка / под ред. А.А. Леонтьева. – Москва, 1977
179. Словник чужомовних слів/ За ред. О. Балана–Яворенка. – Х. – К.: Укр. Рад. енциклопедія, 1932. –532с.
180. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка. – М., 1956. – 235с.
181. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка. – М.: Изд. лит. на иностр. яз., 1956. – 260с.
182. Сорокин Ю.С. Развитие словарного состава русского литературного языка в 30–90–е годы XIX века. – М.–Л., 1965. – 159с.
183. Ставицька Леся. Проблеми вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект // Українська мова. – 2001. – № 1. – с. 55 – 68
184. Стеблин–Каменский М.И. Возможно ли планирование языкового развития? // Вопросы языкознания. – 1968. – №3. – С.50–58.
185. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). – Київ: Вид. центр КНЛУ, 2003. – 288 с.
186. Стріха М. Мовна політика й мовне законодавство України // Мова і політика. – К.: Інститут відкритої політики, 2000. – С. 24–25.
187. Струганець Л. В. Процеси актуалізації та пасивізації лексико – семантичних засобів в українській мові кінця ХХ століття // Слово. Стыль. Норма: Зб. наук. пр. / Відпов. ред. Н. М. Сологуб. – К., 2002. – С. 53–57
188. Стус І.С. Деякі особливості інтернаціоналізмів у термінологічній лексиці // Вопросы теории романо–германских языков и методики их преподавания. – Днепропетровск, 1973. – Вып.4. – С.52–60.
189. Суперанская А.В. Род заимствованных существительных в современном русском языке // Вопр. культуры речи. – 1965. – Вып.6. – С.44–58.
190. Супрун А.Е. Некоторые вопросы употребления слова // Методы изучения лексики. – Минск. – Изд–во БГУ, 1975. – С.18–26.

191. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія. – К., 1973.
192. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. – К., 1969.
193. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис. – К., 1972.
194. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика. – К., 1973.
195. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. – К., 1969.
196. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. – К., 1969.
- 196а. Тараненко О. О. Мовна ситуація і мовна політика часів «перебудови» та державної незалежності України (кінець 80-х – 90-ті)// Українська мова/ Red. nauk. S. Jermolenko. – Ople: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, 1999. – S. 35-66.
197. Тараненко О. О. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні // Мовознавство. – 2001. – № 4. – С. 3 – 19.
- 197а. Тодор О. Запозичення – англіцизми у мові преси 80-х – 90-х років// Українська мова/ Red. nauk. S. Jermolenko. – Ople: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, 1999. – S. 87-88.
198. Трифонов Р.А. Роль мовної дискусії початку ХХст. у процесі формування літературних норм української мови: Дис... канд. філологічних наук . – Х., – 2000.
199. Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра / За заг. ред. проф. В.І. Шкляра. – К., 1997. – 144 с.
- 199а. Українська мова. Енциклопедія. – К.: «Українська енциклопедія», 2000. – 752 с.
200. Уфимцева Н.В. Опыт экспериментального исследования процесса формирования значения // Психолингвистические исследования в области лексики и фонетики. Калинин: КГУ, 1981. – С. 132–144.
201. Франко І.Я. Говоримо на вовка – скажімо і до вовка. – Тв. в 20–ти т.– К.: Держвидав., 1950–1956. – т.16. – С.169–177.
202. Франко І.Я. Рецензія на журнал «Україна», 1907, рік перший, Т.1 // Франко І. Зібрання творів у 50–ти т. – Т.37. – К.: Наук. думка, 1982. – С.242–248.

203. Фроне Г. Об английских заимствованиях в русском языке // Русский язык в школе, 1968. – №3. – С.76–78.
204. Хауген Э. Лингвистика и языковое планирование // Новое в лингвистике. Вып.6. –М., 1975. – С.344–382.
205. Хауген Э. Процесс заимствования // Новое в лингвистике. – М.: Прогресс, 1972. – Вып. VI: Языковые контакты. – С.344–382.
206. Хауген Э. Языковые контакты // Новое в лингвистике. Вып. VII. –М., 1975. – С.61–80.
207. Цимбалюк Ю.В. Іншомовні слова з артиклями, засвоєні українською мовою // Українське мовознавство. – 1982. – №10. – С.120–126.
208. Цимбалюк Ю.В. Структурні типи латинських запозичень в українській мові: Дис...канд. філолол. наук. – Запоріжжя, 1971.
209. Чапленко В. Історія української літературної мови. – Нью-Йорк, 1970.
210. Черкасова Н.М. Изменение семантики заимствованных слов в последнее десятилетие XX века. – Автореф. дис... канд. филол. наук. – Ростов н/Д. – РГУ, 1997. – 23 с.
211. Чернышева И. Лексические заимствования в лексико–семантической системе языка (На материале немецкого языка) // Лингвистика и методика в высшей школе. – М., 1970. – Вып.5. – С.68–73.
212. Чурсіна Л.В. Словотвірна валентність основ французького походження в сучасній українській літературній мові: Автореф. дис...канд. філол. наук. – Х., 1998. – 18с.
213. Шанский Н.М. Изменение в морфологической структуре слова // Русский язык в школе, 1959. – №4. – С.6–12.
214. Шанский Н.М., Иванов В.В. Современный русский язык. – Ч. I. – М., 1981.
215. Шаровольський І.В. Німецькі запозичені слова в українській мові. – Кн. 1–2. – К., 1926. – С.62 – 79. – К., 1927. – С.27–44.

216. Шахрай О.Б. К проблеме классификации заимствованной лексики. // ВЯ, 1961. – №2. – С.53–58.
217. Шахранович А.М. Лингвистический эксперимент как метод лингвистического и психолингвистического исследования // Основы теории речевой деятельности. – М., 1972.
218. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття. – 1987.
219. Шелудько Д.І. Німецькі елементи в українській мові // Зб. наук. праць комісії для дослідження історії української мови. – Т.1. – К., 1931. – С. 1–60.
220. Шор Р. Язык и общество. – М., 1926. – С.70–71.
221. Щерба Л.В. О понятии смешения языков // Избранные труды по языкознанию и фонетике. Т.І. – Изд-во Ленинградского ун-та, 1958. – 282 с.
222. Haugen E. The Analysis of linguistic borrowing // Language, 1950. – Vol.26. – №2. – P.21–231.
223. Möller Chr. Zur Methodik der Fremdwortkunde. «Acta Jutlandica»– V.Kobenhavn, 1933. – P.19–20.
224. Osgood C. Susi G., Tanenbaum P. The Measurement of Meaning. – Urbana, 1957.
225. Richter E. Fremdwortkunde. – Leipzig, 1919. – P.80–86.
226. Sulan B. Zu einigen Fragen des Bilinguismus. «Slavica», III, 1963(Debrecen), – P.13–14.
227. Weinreich U. Languages in contact. Findings and problems. With a pref. By Andre Martined. – New York, 1953. – 148p.
228. Weinreich U. Travels thought semantic space // «Word», 1958. – Vol.14. – №2–3. – P.346–366.